

ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบ้านป่าข่า จังหวัดอุบลราชธานี

**The Effects of the Four Noble Truths Teaching Method on Critical Thinking Ability and
Learning Achievement in the Topic of Buddhist Dhamma Principles of Prathom Suksa VI
Students at Ban Pakha School in Ubon Ratchathani Province**

จำเนียร กิ่งแก้ว (Mr. Chamnain kingkaew)* ดร.สิริวรรณ ศรีพหล (Dr.Siriwan Sripahol) **

อมรา รอดดารา (Amara Rawddara)***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ แบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทำการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่มีความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to compare learning achievements of Prathom Susa VI students before and after learning the topic of Dhamma Principles under the Four Noble Truths teaching method; and (2) to compare critical thinking abilities of Prathom Suksa VI students before and after learning under the Four Noble Truths teaching method. The research sample consisted of 22 Prathom Suksa VI students, obtained by purposive sampling. The employed research instruments comprised learning management plans under the Four Noble Truths teaching method requiring, an achievement test, and a critical thinking ability test. The statistics employed for data analysis were the t-test. Research findings showed that (1) the post-learning critical thinking ability of the students learning under the Four Noble Truths teaching method was significantly higher than their pre-learning counterpart at the .05 level ; and (2) the post-learning achievement in the topic of Dhamma Principles of the students learning under the Four Noble Truths teaching method was significantly higher than their pre-learning counterpart at the .05 level.

คำสำคัญ: การสอนแบบอริยสัจสี่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

Key Words: The Four Noble Truths teaching method, Critical thinking, Buddhist Dhamma Principles,

* นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** ศาสตราจารย์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ย่อมเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศไทยให้เข้มแข็งสามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

การสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศไทยที่สำคัญ คือ การพัฒนาคน ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 (2554) ได้กำหนดแนวคิดหลักในการพัฒนาไว้ว่า คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมุ่งเตรียมคนให้มีความพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รู้จักสิทธิและหน้าที่ ของตนเองและผู้อื่น เสริมสร้างทุนทางปัญญามีภูมิคุ้มกันเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

การจัดการศึกษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคน ในการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และ แนวทางของการจัดการศึกษา ในหมวด 4 มาตรา 21 ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและ เต็มศักยภาพ และมาตรา 4 (2) ระบุให้จัดการเรียนรู้ต้องเป็นการเรียนรู้ที่ยึดทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ไปใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ที่เสนอว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคน ที่รู้จักวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิด ริเริ่ม สร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2545) ได้กล่าวถึงเป้าหมายการจัดการศึกษาว่า มุ่งพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม เกิดความรักในการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้เองอย่างไม่สิ้นสุด

กระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ และสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต มีความรู้ ความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์ แยกแยะใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งจะเผชิญและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงได้นั้น ต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานการคิดของตนเองอย่างผู้มีสติปัญญา หรือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณรู้จักคิดแก้ปัญหา การคิดหรือการ “คิดเป็น” จึงนับว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษา (ทิสนา, 2544)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2548) กล่าวว่าจากสภาพของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณยังไม่เห็นผลอย่างเด่นชัด การจะปลูกฝังความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดทักษะในระดับสูงขึ้นได้ จำเป็นต้องมีแนว

ทางการพัฒนานักเรียนอย่างมีหลักการและมีกระบวนการที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายในการสอนเพื่อกระตุ้นการฝึกฝนให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังที่ นอร์ริส (Norris, 1985 อ้างถึงใน เพ็ญพิศุทธิ์ เนกมานุรักษ์, 2537) กล่าวว่าคนที่มีความรู้พื้นฐานการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีจะเป็นคนที่สมบูรณ์และมีคุณค่า ดังนั้นการสอนให้นักเรียนได้รับการเสริมสร้างด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะนักเรียนในระดับชั้นนี้มีความพร้อมในการพัฒนาด้านสติปัญญาเกี่ยวกับการคิดที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมตามหลักทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget' Theory of Intelligence) ได้เหมาะสม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านกระบวนการคิดให้กับผู้เรียน มีอยู่หลายแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนโดยนำพุทธวิธีการสอนมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนปฏิบัติรวมทั้งฝึกฝนให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด (สิริวรรณ , 2551) และพระราชวรานี (ป.อ.ปยุตโต) (2528) กล่าวว่า การนำพุทธวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ ซึ่งเป็นวิธีการแห่งปัญญา และการแก้ไขปัญหามาตามระบบแห่งเหตุผล มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการพัฒนากระบวนการคิดให้กับนักเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด มีระเบียบขั้นตอนในการคิด รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และรู้จักตัดสินใจอย่างฉลาด

พระพุทธศาสนา เป็นสาระหลักในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ผู้เรียนในทุกระดับต้องเรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องมีเจตคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา นำไปสู่การปฏิบัติและสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อคุณธรรม และ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความสามารถ เป็นคนดี มีเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร

สภาพการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ยังไม่บรรลุจุดหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร การสอนวิชาพระพุทธศาสนา และการสอนหลักธรรมในโรงเรียนประสบความล้มเหลว เพราะการสอนมุ่งเน้นบรรยายเนื้อหาตามหนังสือแบบเรียนแล้ววัดผลสัมฤทธิ์ ทำให้ผลการเรียนต่ำ เพราะไม่สามารถจำเนื้อเรื่องได้ทั้งหมด ขาดการคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2546) ที่กล่าวว่ากระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่มักเป็นการเรียนรู้ที่เครียดและน่าเบื่อ ทำให้สุขภาพจิตของนักเรียนเสีย เน้นการท่องจำไม่มีทักษะในการดำเนินชีวิต การเรียนมีคุณภาพต่ำ คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น สอดคล้องกับผลการศึกษาศักยภาพของเด็กไทยที่พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีศักยภาพต่ำสุด ในทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคตโดยเฉพาะทักษะการคิด

จากหลักการและแนวคิดในการพัฒนานักเรียนให้มีความพร้อมในทุกด้าน ด้วยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้ทำเป็น คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น เพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) (2554) ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545(2545) และจากสภาพของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบกับปัญหาของการจัดการการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงคิดที่จะจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความสามารถในการคิด เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และการตัดสินใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับตนเองและสังคม พร้อมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนได้มีคุณธรรมจริยธรรม และ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร โดยนำพุทธวิธีในการสอนแบบอริยสัจสี่

มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นวิธีการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะด้านการคิดของผู้เรียน มุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหาที่ดี มีความสามารถในการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบด้วยเหตุผลเพื่อการตัดสินใจ และเป็นวิธีสอนเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติค้นคว้า หาสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาปัญญาให้เกิดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ตามหลักการและจุดมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจนำวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ มาจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การฝึกแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยเหตุและผล อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบการสอนแบบอริยสัจสี่ มาปรับใช้ให้เข้ากับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อพิจารณาผลการสอนว่าจะส่งผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบอริยสัจสี่
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบอริยสัจสี่

วิธีวิจัย

1. สมมติฐานการวิจัย

- 1.1 นักเรียนที่เรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการการสอนแบบอริยสัจสี่

มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

- 1.2 นักเรียนที่เรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการการสอนแบบอริยสัจสี่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ขอบเขตการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเรื่องที่ศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาตรฐานที่ ศ 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสามารถนำหลักธรรมนั้นมาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน ตัวชี้วัดที่ ป.6/4วิเคราะห์ความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาตามที่กำหนดและตัวชี้วัดที่ ป.6/7 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือเพื่อแก้ปัญหาอบายมุขและสิ่งเสพติดประกอบด้วย สาระแกนกลาง ดังนี้ เรื่องที่ 1.พระรัตนตรัย ได้แก่ หลักธรรมดังต่อไปนี้ คือ พุทธทศ 5 ศรัทธา 4 อริยสัจ 4 และหลักกรรม เรื่องที่ 2 ประกอบด้วยหลักธรรมไตรสิกขา เรื่องที่ 3 ไม่ทำชั่ว ประกอบด้วยหลักธรรมคือ เบญจศีล อบายมุข 6 อกุศลมูล 3 เรื่องที่ 4 การทำความดี ประกอบด้วยหลักธรรมคือ เบญจธรรม กุศลมูล 3 พลละ 4 คารวะ 6 กตัญญูกตเวทิต่อพระมหากษัตริย์และมงคล 38 ในข้อ มีวินัย การงานไม่มีโทษและไม่ประมาทในธรรม

2.2 ขอบเขตด้านประชากร

2.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายที่ 10 สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน นักเรียนทั้งสิ้น 170 คน แต่ละโรงเรียนได้จัดห้องเรียนแบบละความสามารถและมีทั้งเพศชายและเพศหญิงอยู่ระหว่าง 11- 12

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าข่า กลุ่มเครือข่ายที่ 10 สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนชาย 13 คน และนักเรียนหญิง 9 คน อายุระหว่าง 11- 12 ปี จำนวน 22 คน ที่ผู้วิจัยสอนเอง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

3 ตัวแปรที่ทำการศึกษา

- 1.) ตัวแปรอิสระได้แก่ วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่
- 2.) ตัวแปรตามได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4 ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลาในการวิจัย 14 ชั่วโมง (7 สัปดาห์)

5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การสอนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอนแบบอริยสัจสี่และ แบบทดสอบความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ดำเนินการสอนนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าข่า อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน แผนละ 2- 4 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง

6.2 วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

6.2.1 ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิด

อย่างมีวิจารณญาณฉบับทดสอบก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว บันทึกคะแนนผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.2 ทำการสอนตามแผนการสอนที่ใช้วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 5 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 2 – 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง

6.2.3 ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณฉบับทดสอบหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว บันทึกคะแนนผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนและคะแนนผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่มาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

7.1 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ของกลุ่มตัวอย่างด้วยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test for dependent sample)

7.2 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ ของกลุ่มตัวอย่างด้วยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test for dependent sample)

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบ ความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการสอน แบบอริยสัจสี่ ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบ ความสามารถ
ทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดลอง	N	$\bar{X}$	SD	t
ก่อนเรียน	22	16.36	2.38	5.20*
หลังเรียน	22	34.05	2.63	

*p < .05

จากตาราง พบว่า ความสามารถทางการคิดอย่างมี
วิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียน
ด้วยการสอนแบบอริยสัจสี่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
และหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียนด้วยการสอน
แบบอริยสัจสี่ ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดลอง	N	$\bar{X}$	SD	t
ก่อนเรียน	22	21.73	2.29	10.66*
หลังเรียน	22	37.05	1.17	

*p < .05

จากตาราง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียนด้วยการสอน
แบบอริยสัจสี่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี
นัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ความสามารถทางการคิดอย่างมี
วิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่สอนด้วย
วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของ
กลุ่มทดลองที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่สูง
กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนแบบอริยสัจ
สี่ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความสามารถทางการคิด
อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอน
แบบอริยสัจสี่

จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการคิด
อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอน
แบบอริยสัจสี่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้
จัดการเรียนการสอนเพื่อเน้นการพัฒนานักเรียนด้าน
การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ ซึ่ง
เป็นวิธีการสอนที่สามารถฝึกฝนความสามารถในการ
คิดแก่นักเรียนให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม และ เป็นวิธี
ที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเร่งรัดให้เกิด
การพัฒนาแก่นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับ
ประถมศึกษา ดังทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา
ของเพียเจต์ (Piaget's Theory) ที่เน้นความสำคัญของ
การเรียนรู้ของบุคคลว่า สามารถมีการพัฒนาการคิด
ตามขั้นของธรรมชาติและการคิดดังกล่าวสามารถ
พัฒนาให้เกิดในระดับที่สูงขึ้นได้ การพัฒนาการคิด
จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีปัจจัยหรือองค์ประกอบแวดล้อมที่เกื้อกูล
ต่อการพัฒนาทางการคิด การตัดสินใจและการ
วางแผน สอดคล้องกับแนวคิดของเอนนิส (Ennis1985)
ที่กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิด
พิจารณาอย่างไตร่ตรอง มีจุดหมายเพื่อการตัดสินใจว่า
สิ่งใดควรเชื่อหรือก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ บริบทของ
การคิด เกิดจากการที่คนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

และมีความเกี่ยวข้องกับการอ้างเหตุผล ฉะนั้นการพัฒนาให้นักเรียนด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จึงต้องมีวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อการส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดที่ชัดเจนและเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียน ให้ผู้เรียนรู้จุดหมายปลายทาง ว่าสิ่งใดควรเชื่อและไม่ควรเชื่อ วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ จึงเป็นวิธีการสอนที่สามารถพัฒนา เสริมสร้างประสบการณ์ด้านทักษะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับผู้เรียนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพราะอริยสัจสี่ เป็นกระบวนการคิด เป็นวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ไขปัญหามาตรับแบบแห่งเหตุผล เป็นระบบวิธีแบบอย่างในการแก้ปัญหาที่มีคุณค่าและสมเหตุสมผล ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนสอนตามแนวคิดของพระราชวรมุนี (ป.อ.ปยุตโต) (2528) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดทุกข้อเสนอสถานการณ์ปัญหา ประเด็นที่ชวนสงสัยเพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาระบุประเด็นปัญหา หรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหาที่กำหนด โดยผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนด้วยการใช้คำถาม กรณีตัวอย่างและภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ ขั้นที่ 2 สืบสาวสมุทัยเป็นขั้นฝึกความสามารถในการคิด ตามสถานการณ์ปัญหาที่กำหนด โดยการกระตุ้น ให้ผู้เรียนพยายามรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา โดยการสังเกต การพิจารณาความเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การระบุลักษณะของข้อมูล การตั้งสมมุติฐาน การใช้เหตุผลแบบอุปนัย การใช้เหตุผลแบบนิรนัยและการประเมิน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานด้วยตนเอง คือ ได้ฝึกการคิดอย่างอิสระ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ใหม่ และเพิ่มความเป็นอัตโนมัติในการใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ขั้นที่ 3 ขั้นถึงนิโรธ คือ ขั้นฝึกการคิดเป็นกลุ่มย่อย มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น ลงข้อสรุปประเด็นปัญหา ทำให้ต้องใช้กระบวนการคิดอย่างไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบและมีเหตุผล

สามารถให้เหตุผลถึงที่ไปที่มาของปัญหา ขั้นที่ 4. เพินหาพรรค เป็นขั้นประเมินกระบวนการคิดว่า มีวิธีการหรือกระบวนการคิดอย่างไรเป็นไปตามจุดหมายของกิจกรรมหรือไม่ โดยให้ผู้เรียนพิจารณากระบวนการคิดของตนเปรียบเทียบกับคำถามที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดในแต่ละเรื่อง หรือพิจารณากระบวนการคิดของตนใหม่ ร่วมกันอภิปรายร่วมกันเลือกแนวทางการแก้ปัญหาหลาย ๆ ทางเลือก พร้อมระบุเหตุผลประกอบหรือแสดงข้อมูลพิสูจน์ในการเลือกว่ามีผลดีอย่างไร

วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ จึงเป็นวิธีการพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักเรียนครอบคลุมลักษณะ 5 ด้าน ตามแนวคิดของวัตสันและกลาเซอร์ (Watson and Glaser 1964) ดังนี้คือ ความสามารถในการสรุป ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น ความสามารถในการนิรนัย ความสามารถในการแปลความ ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง และสอดคล้องกับเพียพิศุทธิ์ เนกมานุรักษ์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษา ครู และกลุ่มที่ให้ทดลองได้รับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้รูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุม ได้รับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มที่ทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่า นักศึกษากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ในลักษณะที่คล้ายกับงานวิจัยของพระมหากิตติพงษ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่กับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่

ผลการวิจัยพบว่า สามเณรที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ด้วยเหตุวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่เป็นวิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการสอนอย่างทั่วถึง มีวิธีการและขั้นตอนที่ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิดสอดคล้องกับคำกล่าวของ สาโรช บัวศรี (2526) ที่กล่าวว่า การสอนลักษณะนี้เป็นวิธีที่ผู้เรียนไปประสบและทราบวิธีการแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ในปัจจุบันและอนาคต หากใช้วิธีการสอนเช่นนี้บ่อยๆ จะทำให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น

นอกจากนั้นจากการสังเกตในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในการจัดการเรียนการสอน ในระยะเริ่มแรกของการทดลองสอนพบว่า นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการทำกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจสี่ เมื่อดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปพบว่า นักเรียนเริ่มมีส่วนร่วมมากขึ้นและสนุกกับการศึกษาหรือปฏิบัติตามสถานการณ์ปัญหา ให้ความสนใจและตั้งใจอ่านเรื่อง และดูภาพประกอบด้วยความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น มีการตั้งคำถามและตอบตามความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งเป็นการฝึกกระบวนการเผชิญสถานการณ์ และยังพบว่า เมื่อครูให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง นักเรียนจะลงมือค้นคว้าโดยใช้ความรู้และหลักการในการสรุปหรือกำหนดประเด็นปัญหาด้วยตัวเอง เริ่มด้วยการศึกษาปัญหา ระบุนสาเหตุปัญหา การตั้งคำถามเพื่อกำหนดประเด็นปัญหา การตั้งสมมติฐาน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วจึงสรุปเป็นองค์ความรู้ และเมื่อผู้วิจัยได้ทำการสอนต่อไปพบว่า นักเรียนกลุ่มนี้จะมีวิธีการเรียนรู้ตามขั้นตอนของหลักอริยสัจสี่ ดังนั้นจึงแสดงว่าวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ทำให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนอย่างมีระบบและมีขั้นตอน เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำวิธีการคิดอย่างมีระบบไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่างๆได้ และทำให้

นักเรียนเกิดความภูมิใจในความเป็นไทยและศรัทธาในพระพุทธศาสนา

2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่

จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนแบบอริยสัจสี่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจะไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องมาจากวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ ตามแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2544) มาประยุกต์เป็นขั้นตอนในการสอนแบบอริยสัจสี่พอสรุปได้ดังนี้ 1. ขั้นกำหนดทุกข์ โดยให้นักเรียนพบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากแบบฝึกหลายรูปแบบ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียน เพื่อเป็นสิ่งที่เร้าทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ และท้าทายความสามารถในการคิดทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ให้รู้และเข้าใจว่าทุกข์หรือปัญหาคืออะไร สภาพปัญหาเป็นอย่างไร ปัญหาอยู่ที่ไหน มีขอบเขตเพียงใด 2. ขั้นสืบสาวสมุทัย นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม แสดงความคิด หาสาเหตุของปัญหา จากเนื้อเรื่องในแบบฝึก ซึ่งเป็นเนื้อเรื่องจากเหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวัน อันเป็นข้อมูลที่น่าสนใจ จึงส่งผลให้นักเรียนให้ความตั้งใจสมาธิในกลุ่มได้แสดงความคิดอย่างหลากหลายมีอิสระมีมุมมองแตกต่างกัน เพื่อหยั่งรู้สาเหตุของทุกข์หรือปัญหานั้น โดยประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการกระตุ้นให้สมาชิกทำกิจกรรม เลขานุการจดบันทึกความคิดเห็น 3. ขั้นแก้นิโรธ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และระดมความคิดเห็นในหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และเสนอเป็นแนวทางแก้ไขปัญหามากมาย ทาง ระบุนสาเหตุที่ต้องการเมื่อปัญหานั้นได้รับการแก้ไข แล้วบันทึกลงในแบบบันทึก เพื่อให้เห็นกระบวนการที่แสดงว่าการดับทุกข์ แก้ปัญหาเป็นไปได้และเป็นไปอย่างไร 4. ขั้นเพ็นหามรรค ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

ร่วมกันอภิปรายร่วมกันเลือกแนวทางการแก้ปัญหา
หลาย ๆ ทางเลือก พร้อมระบุเหตุผลประกอบในการ
เลือกว่ามีผลดีอย่างไรแล้วบันทึกลงในแบบบันทึก แล้ว
ให้นักเรียนดำเนินการดังนี้ มรรค 1 เสนา แสดงหา
ข้อมูลพิสูจน์โดยให้นักเรียนอภิปรายถึงแนวทาง
แก้ปัญหาที่สามารถปฏิบัติได้พร้อมระบุเหตุผล วิธีการ
และขั้นตอนที่ชัดเจนแล้วบันทึกลงในแบบบันทึก
มรรค 2 วิมังสา ตรวจสอบ เลือกข้อที่ถูกต้องใช้ได้จริง
แล้วให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้น
เรียน มรรค 3 อнуโพธ ก้นข้อที่ผิดออก จับหรือเพินให้
ได้แนวทางที่แท้จริงซึ่งนำไปสู่ผลคือแก้ปัญหาได้ โดย
ให้นักเรียนร่วมกันทำข้อสรุปเพิ่มเติมในประเด็นที่
ไม่ได้กล่าวถึง

การสอนแบบอริยสัจสี่ เป็นการสอนที่ฝึกให้
นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถแสดง
ความคิดอย่างทั่วถึง ทำให้เกิดความรู้ ความคิดอย่าง
กว้างขวาง ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และ
เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้อง
กับพระราชวรณฺ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต 2526) ที่ได้กล่าว
ว่า หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีคิดแบบอริยสัจสี่คือ
การเริ่มต้นที่ปัญหาหรือทุกข์ที่ประสบโดยกำหนดรู้ ทำ
ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหรือความทุกข์นั้นให้ชัดเจน
แล้วสืบค้นสาเหตุ เพื่อเตรียมแก้ไข สามารถกำหนด
เป้าหมายของตนให้ชัดเจนว่าคืออะไร จะเป็นไปได้
หรือไม่ จะเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดวางวิธีปฏิบัติที่จะ
กำจัดสาเหตุของปัญหา เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย
ที่กำหนดไว้ การสอนแบบอริยสัจสี่จึงเป็นวิธีสอนที่
ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ
ในการคิดวิเคราะห์ และสามารถประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้
ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล จึงส่งผล
ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2 และสอดคล้องกับ
งานวิจัยของศรีมันจันทร์ ศรีรัตน์ (2544) ที่ได้ศึกษาตาม
ขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจสี่ ที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนโดยการ
สอนตามขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจสี่ หลังการทดลองสูง
กว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
และสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดา ลิทธิชัย(2548) ที่
ได้ศึกษาผลการสอนแบบอริยสัจสี่ 4 เรื่องหลักธรรมเพื่อ
พัฒนาชีวิตและสังคมในรายวิชาวิถีธรรมวิถีไทย
สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1
วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ผลการวิจัยพบว่า
นักเรียนที่เรียนแบบอริยสัจสี่ 4 มีทักษะการคิด
วิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจารุเวช สิริ
วิชกุล.(2543)ที่ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชา
พระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
และพุทธศาสนสุภาษิตโดยการสอนแบบอริยสัจสี่ 4 กับ
การสอนปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาพระพุทธศาสนา
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและพุทธศาสน
สุภาษิต ที่เรียนโดยการสอนแบบอริยสัจสี่สี่สูงกว่า
นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความคิดเห็นของนักเรียน
กลุ่มที่โดยการสอนแบบอริยสัจสี่ นักเรียนส่วนใหญ่
เห็นว่าการเรียน โดยการสอนแบบอริยสัจสี่สี่ทำใ้
นักเรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม มีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เข้าใจบทเรียนได้
รวดเร็วและเข้าใจตนเองมากขึ้นมีการวางแผนการ
ทำงานและได้ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มี
ความสนุกสนานกับการเรียนและกล้าที่จะแสดงออก
ซึ่งนำไปสู่ความสนใจในวิชาพระพุทธศาสนามากขึ้น
และสามารถนำเอาความรู้จากการศึกษาค้นคว้าและ
ประสบการณ์ที่ได้รับไปช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
ในปัจจุบันได้อย่างมีสติ

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเรียน
แบบอริยสัจสี่ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนแบบอริยสัจสี่ ทำ
ให้ผู้เรียนพัฒนาการคิด ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็นแก้ปัญหา

ได้ด้วยตนเอง (สาโรช บัวศรี ม.ป.ป. อ้างในลัดดา ลิทธิชัย 2548) นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ทำให้เกิดความคิดอย่างกว้างขวาง เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นักเรียนมีอิสระในการทำงานและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์สอดคล้องกับคำกล่าวของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2533 อ้างในรัศมีจันทร์ ศรีรัตน์ 2544) กล่าวว่าหัวใจของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาอยู่ที่กระบวนการทางสังคมที่นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างเป็นระบบในชั้นเรียน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า นักเรียนเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจสี่มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้

จากเหตุผลและผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนได้ว่า การสอนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยอย่างดี เพราะได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจากศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพล รองศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ทุกท่านที่มีเมตตาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพกิตติโมลี (ทองสุรีย์ สุริยโชโต ป.ธ.8, พธ.บ., (เกียรตินิยม), M.A., Ph.D) ดร.บุญน้อม มุ่งงาม คุณครูสุรสิทธิ์ บุญสมักร คุณครูอุไร บุญทน คุณครูปราณี ทางทอง ที่กรุณาอุทิศเวลาให้ข้อเสนอแนะ แนะนำและตรวจแก้ไขเครื่องมือที่เป็นประโยชน์และมีค่ายิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ภรรยาและบุตรทุกคน ที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัย

จนประสบความสำเร็จ และขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโททุกคน ที่สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด ผู้วิจัยจักระลึกถึงพระคุณของทุกท่านตลอดไป

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศให้กับคุณแม่บัวลา กิ่งแก้ว และขอมอบให้เป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2540. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการคิด. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสแควร์.
- _____. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟิก
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2554. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555- 2559) กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี
- จารุเวช ศิริวิชญกุล. 2543. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและพุทธศาสนสุภาษิต โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 กับการสอนปกติ วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ทิสนา เขมมณี. 2544. ลักษณะการคิด. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.

ประเวศ วะสี. 2546. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
แบบพุทธ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์. 2537. การพัฒนารูปแบบ
พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับ
นักศึกษาคู.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหากิตติพงษ์ ภูมิรา. 2554. การศึกษาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถทาง
การคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณรใน
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่
เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่กับการ
จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ” ปริญญานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต.(การมัธยมศึกษา)กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระราชวรมนี. (ป.อ. ปยุตโต). 2526. พุทธธรรม. กฎ
ธรรมชาติดและคุณค่าสำหรับชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา

_____. 2528. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7 สำนักพิมพ์
สุภาพใจ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2544. พุทธวิธีในการ
สอน (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท
สหธรรมิก.

รัศมีจันทร์ ศรีรัตน์ .2544. ผลการสอนตามขั้นทั้งสี่ของ
อริยสัจสี่ที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนเรื่องพุทธธรรมในรายวิชา
พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ ปทุมวัน ปริญญานิพนธ์ สาขาหลักสูตร
และการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.

ลัดดา สิทธิชัย .2548. ผลของการสอนแบบอริยสัจ 4
เรื่อง หลักธรรมเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมใน
รายวิชาวิถีธรรมวิถีไทย สำหรับนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัย
เทคนิคประจวบคีรีขันธ์ วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและ

การสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช

สาโรช บัวศรี.2526. วิธีสอนตามขั้นตอนทั้งสี่ของ
อริยสัจ ศึกษาสาส์นตามแนวพุทธศาสตร์
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วัฒนธรรม
แห่งชาติ

สิริวรรณ ศรีพล . 2551. การพัฒนาชุดฝึกอบรม
ทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อ
พัฒนา ลักษณะความเป็นพลโลกของ
นักเรียน สำหรับครูสังคมศึกษา รางานการ
วิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน). 2548. รายงาน
ประจำปี 2548. กรุงเทพฯ

Piaget. J.(1969). The Psychology of the Child.
New York: Basic Book.

Ennis, Robert H.A. (1985). Concept of Critical
Thinking Ability, Psychological Concept in
Education. Chicago: Rand McNally and Com

Watson, W. and Glaser, E.M. (1964.) Watson Glaser
Critical Thinking Appraisal Manual. New
York: Harcourt Brace and World.